

WEGWIJS IN
maatschappelijke
dienstverlening

MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING

in zeven stappen...

Wat is maatschappelijke dienstverlening?

Ben ik een vreemdeling?

Ik ben een vreemdeling. Kan ik aanspraak maken op maatschappelijke dienstverlening?

Wat zijn de voorwaarden voor maatschappelijke dienstverlening?

Hoe kan ik een beroep doen op maatschappelijke dienstverlening?

Ik ga niet akkoord. Wat kan ik doen?

Waar kan ik meer informatie bekomen?

Wat is maatschappelijke dienstverlening?

Maatschappelijke dienstverlening heeft tot doel iedereen in staat te stellen een leven te leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid. Een menswaardig leven leiden betekent minimaal dat je je kan voeden, kleden, huisvesten, verzorgen en je toegang hebt tot gezondheidszorg.

Maatschappelijke dienstverlening kan verschillende vormen aannemen. Het kan gaan om:

- Maatschappelijke dienstverlening equivalent aan het bedrag van het leefloon. Dit is een financiële hulp dat je wordt toegekend wanneer je niet aan alle toekenningsvoorwaarden voldoet. Het bedrag verschilt naargelang je alleenstaande bent, je met één of meer personen samenwoont en of je een gezin ten laste hebt;
- Financiële hulp (voorschotten op werkloosheidsuitkeringen, kinderbijslag, pensioenen, aanvullend bovenop het (equivalent) leefloon, enz.);
- Hulp in natura (huisvesting, verwarming, enz.);
- Het toekennen van een referentieadres bij het OCMW als je dakloos bent;
- Nog een andere vorm van maatschappelijke dienstverlening (huurwaarborg, medische - of psychologische hulp, hulp bij schulden, enz.) ...

Maatschappelijke dienstverlening wordt toegekend door de openbare centra voor maatschappelijk welzijn (OCMW). Het OCMW bepaalt de meest gepaste vorm van hulp. Maatschappelijke dienstverlening is:

1) Subsidiaire hulp

Dit wil zeggen dat de hulp enkel wordt toegekend indien je niet over eigen middelen beschikt om een menswaardig leven te leiden. Dezelfde berekeningswijzen als van kracht voor het leefloon zijn ook van toepassing voor maatschappelijke dienstverlening.

2) Residuaire hulp

Residuaire hulp wil zeggen dat de tussenkomen het laatste redmiddel is en enkel toegekend wordt wanneer er geen enkele andere vorm van hulp mogelijk is. Je moet je rechten laten gelden op andere uitkeringen waarvan je misschien kan genieten. Het OCMW gaat na of je recht hebt op bijvoorbeeld een werkloosheidsuitkering, een gehandicapten tegemoetkoming, ...

2 Ben ik een vreemdeling?

Het gaat om elke persoon die niet beschikt over de Belgische nationaliteit.

3 Ik ben een vreemdeling. Kan ik aanspraak maken op maatschappelijke dienstverlening?

3.1. Principe

Iedereen kan aanspraak maken op maatschappelijke dienstverlening. De maatschappelijke dienstverlening wil immers universeel zijn. Door de wetgever werden echter bepaalde categorieën vreemdelingen uitgesloten van dit recht.

3.2. Uitzonderingen

De categorieën van vreemdelingen die geheel of gedeeltelijk zijn uitgesloten van het recht op maatschappelijke dienstverlening zijn:

3.2.1. De vreemdeling die illegaal verblijft

Ben je een vreemdeling die illegaal op het grondgebied verblijft dan kan je geen aanspraak maken op maatschappelijke dienstverlening. De hulp die het OCMW kan bieden is beperkt tot de dringende medische hulp als je aan de voorwaarden voldoet. Wat is dringende medische hulp?

Het gaat om hulp met een uitsluitend medisch karakter: dit wil zeggen hulp dat er alleen op gericht is dat je over de nodige gezondheidszorgen kan beschikken. Deze hulp kan dus niet de vorm aannemen van een huurwaarborg, hulp in natura, terbeschikkingstelling van een woning, enz.

Het dringende karakter van de medische hulp moet worden aangetoond door een arts. De dokter zal je in dat geval een attest bezorgen.

3.2.2. De minderjarige vreemdeling die illegaal met zijn ouders verblijft op het grondgebied

Ben je een minderjarige die illegaal met zijn ouders op het grondgebied verblijft dan kan je materiële hulp krijgen in een opvangcentrum van Federaal Agentschap voor Opvang van Asielzoekers (FEDASIL). Dit kan pas nadat het OCMW vaststelt dat je

voldoet aan de voorwaarden tot het verkrijgen van materiele hulp (minstens 18 jaar oud, in staat van behoeftigheid verkeren, de minderjarige vreemdeling moet illegaal op het grondgebied verblijven met zijn ouder(s) of de persoon/personen die het ouderlijk gezag uitoefent/uitoefenen).

Wanneer er op vrijwillige basis een opvangplaats in een federaal opvangcentrum wordt aangeboden aan een minderjarige die illegaal op het grondgebied verblijft, dan wordt de aanwezigheid van zijn ouder(s) of de persoon/personen die daadwerkelijk het ouderlijk gezag uitoefent/uitoefenen, gewaarborgd.

3.2.3. De niet-begeleide minderjarige vreemdeling

Je bent een niet-begeleide minderjarige vreemdeling (NBMV) wanneer:

- Je jonger ben dan 18 jaar;
- Je niet begeleid wordt door een persoon die het ouderlijke gezag of de voogdij over je uitoefent,
- Je onderdaan bent van een land dat geen lid is van de Europese Economische Ruimte (EER),
- Je definitief door de dienst voogdij van de Federale Overheidsdienst (FOD) Justitie als NBMV geïdentificeerd bent.

Heb je het statuut als NBMV verworven, dan wordt een voogdijsysteem ingevoerd via de FOD Justitie. De dienst voogdij werkt samen met FEDASIL en zorgt voor de opvang in een aangepaste structuur.

Word je als NBMV ondergebracht in een opvangstructuur dan val je niet laste van het OCMW vermits de maatschappelijke dienstverlening van het OCMW een residuaire hulp is.

3.2.4. De asielzoeker

In principe wordt je gedurende de volledige asielprocedure opgevangen door FEDASIL. Je wordt dan aan een opvangstructuur toegewezen.

Indien je als asielzoeker niet terecht kan in de opvang van FEDASIL (afwezigheid van code 207 of code 207 is geschrapt) dan heb je recht op maatschappelijke dienstverlening van het OCMW. Dit in tegenstelling tot de asielzoeker die materiele hulp van FEDASIL afslaats, in dit geval heb je geen recht op maatschappelijke dienstverlening van het OCMW.

3.2.5. De vreemdeling die een aanvraag voor een machtiging tot verblijf heeft ingediend op basis van de artikel 9bis of 9ter (wet van 15 december 1980).

Waarover gaat het?

De algemene regel stelt dat verblijfsaanvragen voor een periode van meer dan drie maand moeten ingediend worden in het land van herkomst. Er zijn echter uitzonderingsprocedures. Je kan de procedure tot verblijf starten op basis van artikel 9bis of 9ter (wet van 15 december 1980 over de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen).

Je kan de procedure tot verblijf op basis van artikel 9bis indienen wanneer er uitzonderlijke humanitaire omstandigheden zijn die het zeer moeilijk of onmogelijk maken om terug te keren naar het land van oorsprong om daar een aanvraag tot verblijfsrecht in te dienen.

Je kan de procedure tot verblijf op basis van artikel 9ter indienen wanneer er medische redenen zijn die het zeer moeilijk of onmogelijk maken om terug te keren naar het land van oorsprong. De procedure medische regularisatie is bedoeld voor vreemdelingen die zo ernstig ziek zijn dat een terugkeer naar het land van oorsprong ernstige humanitaire risico's heeft. Er zijn ernstige humanitaire risico's als er geen passende behandeling is in je land van oorsprong. Hierdoor loopt je leven of je fysieke integriteit gevaar of riskeer je een onmenselijke of vernederende behandeling.

De procedure voor een machtiging tot verblijf om medische redenen (9 ter) bestaat uit twee fases:

- a) het onderzoek naar de ontvankelijkheid van de aanvraag (nagaan of de vraag per aangetekend schrijven werd verstuurd, of er genoeg zekerheid bestaat over de identiteit van de aanvrager, controle van de aanwezigheid van een medisch attest en de overeenstemming van het attest aan de voorwaarden opgenomen in de wet, ..),
- b) het onderzoek ten gronde van de aanvraag.

Welke categorieën van vreemdelingen hebben recht op maatschappelijke dienstverlening?

Er zijn vier categorieën:

- De vreemdeling waarvan de **procedure tot verblijf nog loopt**:
  - a) op basis van **9bis** (humanitaire redenen)
Tijdens de procedure tot verblijf maak je geen aanspraak op maatschappelijke dienstverlening.
  - b) op basis van **9ter** (medische redenen)
Er is recht op maatschappelijke dienstverlening van zodra de Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) de aanvraag ontvankelijk heeft verklaard. Het louter indienen van de aanvraag geeft nog geen recht op maatschappelijke dienstverlening. Het is de verklaring van ontvankelijk van de aanvraag die het recht op maatschappelijke dienstverlening opent.
- De vreemdeling **toegelaten tot verblijf** op basis van:
  - a) artikel **9bis** (humanitaire redenen)
Er is recht op maatschappelijke dienstverlening vanaf het ogenblik dat de DVZ een positieve beslissing neemt. Wanneer de positieve beslissing is gebaseerd op een tewerkstelling (arbeidskaart of beroepskaart) dan heb je geen recht op maatschappelijke dienstverlening (inclusief dringende medische hulp) zolang je een verblijfsrecht hebt van beperkte duur.
  - b) artikel **9ter** (medische redenen)
Als na de ontvankelijkheidsfase van de DVZ ook positief beslist wordt over de gegrondheid van je aanvraag en je dus toegelaten wordt tot verblijf op basis van artikel 9 ter dan heb je recht op maatschappelijke dienstverlening. Wordt na het onderzoek ten grond door DVZ negatief geoordeeld over je aanvraag dan stopt het recht meer op maatschappelijke dienstverlening en dit vanaf de datum van notificatie van deze beslissing.

3.2.6. Burger uit de Europese Unie en zijn familieleden

Heb je de nationaliteit van een lidstaat van de Europese Unie (ook wanneer je afkomstig bent uit Noorwegen, IJsland of Liechtenstein) en wens je langer dan drie maand op het Belgische grondgebied te verblijven op basis van het recht op vrij verkeer van personen binnen de Europese Unie en heb je één van de volgende hoedanigheden:

- Loontrekkende, zelfstandige of zijn familieleden:

dan kan je, vanaf het ogenblik dat je op de gemeente de aanvraag indient en je een bijlage 19 of 19ter ontvangt, aanspraak maken op maatschappelijke dienstverlening.

- Student of economisch niet-actief persoon die over voldoende bestaansmiddelen beschikt en zijn familieleden:
dan heb je de eerste drie maanden na indiening van je aanvraag bij de gemeente (bijlage 19 en 19 ter) geen recht op maatschappelijke dienstverlening, behalve dringende medische hulp. Na afloop van die drie maanden, kan je aanspraak maken op maatschappelijke dienstverlening. Wanneer er geen bijlage 19 of 19 ter afgeleverd werd loopt de periode van 3 maand vanaf de validiteitsdatum van de kaart E of F.
- Werkzoekende of zijn familieleden:
dan kan je enkel aanspraak maken op de dringende medische hulp, tot het ogenblik van een duurzaam verblijfsrecht (kaart E+ of kaart F+).

Wat is een bijlage 19?

Het gaat om een "Aanvraag van een **verklaring** van inschrijving of van een identiteitskaart voor vreemdelingen in de hoedanigheid van Zwitserse onderdaan"

Dit document wordt je afgeleverd wanneer je als burger van de Europese Unie een verblijfsrecht aanvraagt van meer dan drie maanden als loontrekkende, zelfstandige, werkzoekende, student, economisch niet-actieve persoon die over voldoende bestaansmiddelen beschikt of familielid van een loontrekkende, - zelfstandige, - werkzoekende, - student of – bezitter van voldoende bestaansmiddelen of als familielid van een Belg.

Wat is een bijlage 19ter?

Het gaat om een "Aanvraag voor een **verblijfskaart** van een familielid van een burger van de Europese Unie of voor een identiteitskaart voor vreemdelingen in de hoedanigheid van een familielid van een Zwitserse onderdaan"

Als je onderdaan bent van een derde land (= land van buiten de Europese Unie, Noorwegen, Liechtenstein of IJsland) krijg je een bijlage 19 ter op het moment dat je een verblijfsrecht van meer dan drie maanden aanvraagt als familielid van een burger van de Europese Unie of van familielid van een Belg

OPGELET: Vraag om steun van het OCMW als burger van de Europese Unie of als familielid zonder duurzaam verblijfsrecht (= de eerste vijf jaren van je verblijf) kan gevolgen hebben voor je verblijfsrecht. Het duurzaam verblijfsrecht wordt toegekend aan burgers van de Europese Unie en zijn familieleden na een ononderbroken periode van legaal verblijf op het Belgisch grondgebied gedurende een periode van 5 jaar.

Wat zijn de voorwaarden voor maatschappelijke dienstverlening?

Om aanspraak te maken op maatschappelijke dienstverlening zijn er een aantal voorwaarden waaraan je moet voldoen:

4.1. Verblijf in België

Je moet gewoonlijk en regelmatig verblijven op het Belgisch grondgebied.

4.2. Behoeftigheid

Je moet behoeftig zijn. Dit wil zeggen dat je niet menswaardig kan leven zonder OCMW hulp.

Het OCMW beoordeelt je behoeftigheid individueel en op basis van een sociaal onderzoek.

De tussenkomst van het OCMW wordt immers voorafgegaan door een sociaal onderzoek, met als resultaat een nauwkeurige diagnose over het bestaan en de omvang van de behoefte aan hulpverlening en dat de meest passende vorm van hulp voorstelt om menswaardig te leven.

4.3. Medewerking

Je bent verplicht het OCMW elke nuttige inlichting te bezorgen over je situatie. Je moet het OCMW op de hoogte brengen van elk nieuw gegeven dat een weerslag kan hebben op de hulp die je wordt verleend.

Het OCMW kan bijkomende voorwaarden uit de leefloonwet aan de toekenning van financiële hulp verbinden.

4.4. Werkbereidheid

Je bent bereid om te werken tenzij dat dit niet gaat om medische redenen of om

billijkheidsredenen. Billijkheidsredenen zijn bijvoorbeeld je studeert nog of het OCMW wil samen met jou eerst nog andere problemen aanpakken.

4.5. De verplichting om je rechten op sociale uitkeringen uit te putten

Je moet je rechten laten gelden op andere uitkeringen waarvan je misschien kan genieten. Het OCMW gaat na of je recht hebt op bijvoorbeeld een werkloosheidsuitkering, een gehandicapten tegemoetkoming, ...

4.6. Eerst de personen aanspreken die moeten instaan voor je onderhoud

4.7. Leeftijd

Leeftijd speelt geen rol. Maar als je minderjarig bent, moet de steunaanvraag worden ingediend door je ouders (behalve uitzonderingsgevallen).

Hoe kan ik een beroep doen op maatschappelijke dienstverlening?

De openbare centra voor maatschappelijk welzijn (OCMW) zijn bevoegd om de maatschappelijke dienstverlening toe te kennen.

Wanneer je maatschappelijke dienstverlening wil genieten, moet je naar het OCMW gaan en daar een hulpvraag indienen.

In principe is het bevoegde OCMW dat van de gemeente waar je verblijft. Indien dit niet het juiste OCMW is, zal je naar het bevoegde OCMW worden doorverwezen.

Het OCMW heeft 30 dagen de tijd om een beslissing te nemen. De periode van 30 dagen loopt vanaf de dag van je hulpvraag. Het OCMW zal je een bewijs bezorgen van je hulpvraag.

Vervolgens zal het OCMW een sociaal onderzoek voeren. Hierbij wordt je verblijfsituatie gecontroleerd, wordt nagegaan wat je inkomen is, hoe de samenstelling van je gezin eruit ziet... Dit gebeurt om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van je situatie zodat de meest passende hulp geboden kan worden.

Het is daarom van belang om goed samen te werken met de maatschappelijk werker. De maatschappelijk werker zal je een aantal vragen stellen, maar ook jij kan zelf aan de maatschappelijk werker vragen stellen.

Om de behandeling van je aanvraag te versnellen, is het nuttig om alle gevraagde informatie snel aan de maatschappelijk werker te bezorgen.

Op basis van het sociaal onderzoek zal het OCMW uiterlijk binnen de 30 dagen na de aanvraag beslissen of je al dan niet maatschappelijke dienstverlening kan genieten. Je hebt het recht om door het OCMW gehoord te worden vóór de beslissing wordt genomen. Het OCMW moet haar beslissing aan je bekend maken binnen de acht dagen.

Indien je het niet eens bent met de beslissing van het OCMW kun je in beroep gaan (zie punt 6).

Ik ga niet akkoord. Wat kan ik doen?

Indien je het niet eens bent met de beslissing van het OCMW (de maatschappelijke dienstverlening wordt je geweigerd, de vorm of het bedrag van deze hulp) kan je een beroep indienen.

Je hebt hiervoor drie maanden de tijd vanaf de ontvangst van de beslissing. De brief die je inlicht over de beslissing deelt je mee hoe en waar je dit beroep indient. Het beroep is steeds gratis, zelfs wanneer je in het ongelijk wordt gesteld door de rechtbank.

Het indienen van het beroep werkt niet opschortend.

Waar kan ik meer informatie bekomen?

Meer info vind je ook op de website www.mi-is.be of bij je lokale OCMW.

Colofon

Deze brochure is een uitgave van POD Maatschappelijke Integratie.
<http://www.mi-is.be>

Eindnoot

Verantwoordelijke uitgever: Julien Van Geertsom, Koning Albert II-laan 30, 1000 Brussel
Vormgeving en opmaak: Commotie (www.commotie.be)
Deze publicatie mag vrij verveelvoudigd en verdeeld worden.

“WEGWIJS IN”

Brochure uitgewerkt in samenwerking met het ESF project ervaringsdeskundigen in armoede en sociale uitsluiting. Een uitgave van POD Maatschappelijke Integratie

De POD MI is een overheidsdienst die ernaar streeft een menswaardig bestaan te waarborgen aan alle personen.

<http://www.mi-is.be>

POD MAATSCHAPPELIJKE INTEGRATIE
BETER SAMEN LEVEN
SPP INTÉGRATION SOCIALE
MIEUX VIVRE ENSEMBLE

